

بررسی نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی کرمانشاه (۱۳۸۷)

شهرلا گنجی^۱

دکتر محمد حسین دیانی^۲

فیض‌اله فروغی^۳

چکیده

این پژوهش با استفاده از روش پیمایشی، نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی ۲۰۵ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی را مورد بررسی قرار می‌دهد. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد مهم‌ترین انگیزه و هدف اعضای هیئت علمی از جستجوی اطلاعات، انجام کارهای پژوهشی است. پاسخگویان از دو روش رسمی و غیر رسمی برای کسب اطلاعات مورد نیاز خود استفاده می‌کنند. از میان منابع رسمی کسب اطلاعات، کتاب با ۹۵/۱٪، نشریه‌های ادواری با ۸۴/۷٪ به ترتیب در درجه اول اهمیت قرار دارند. از میان منابع غیر رسمی کسب اطلاعات، تجارت شخصی با ۸۶/۱٪ و شرکت در سمینارهای داخلی با ۶۹/۶٪ مهم‌ترین روشهای کسب اطلاعات گزارش شده است. جامعه مورد تحقیق از میان منابع غیرچاپی، استفاده از اینترنت با ۹۷/۵٪ را به عنوان مهم‌ترین روش کسب اطلاعات انتخاب کردند. مهم‌ترین عوامل دسترسی دشوار به اینترنت، ترافیک شبکه و سرعت کم شبکه در انتقال داده‌ها گزارش شده است. پاسخگویان خدمات و امکانات کتابخانه را (۶۶/۸٪) متوسط می‌دانند و از عوامل دسترسی دشوار به اطلاعات، محدود بودن امکانات برای دریافت اطلاعات از خارج از کشور (۳۷/۱٪)،

.....
۱. عضو هیئت علمی دانشگاه رازی shahlarazi@yahoo.com

۲. عضو هیئت علمی دانشگاه فردوسی مشهد.

۳. کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی FForoughi@yahoo.com

دسترسی نداشتن بهنگام به اطلاعات (۳۶/۶٪) و موجود نبودن منابع اطلاعات مورد نیاز در کتابخانه (۳۵/۱٪) عنوان کردند.

کلیدواژه‌ها: نیازهای اطلاعاتی، رفتار اطلاع‌یابی، اعضای هیئت علمی، دانشگاه رازی.

مقدمه

در دانشگاه‌ها، «آموزش» و «پژوهش» دو کارکرد اصلی به شمار می‌روند که پرداختن به آنها مستلزم بهره‌برداری صحیح از دانش و اطلاعات موجود است. این فرایند مستلزم آن است که مدرسان، محملهای اطلاعاتی و شیوه یافتن دانش و اطلاعات را بشناسند، آنها را ارزیابی کنند و بر دانش خود بیفزایند و چون هدف مراکز اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌ها مرتفع ساختن نیاز اطلاعاتی استفاده‌کنندگان و تسهیل دستیابی آنان به اطلاعات صحیح و روزآمد است، کسب اطلاعات از استفاده‌کنندگان برای ارائه بهتر خدمات به آنان، فعالیتی مستمر تلقی می‌شود. این پژوهش در پی آن است تا نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی و مشکلات و موانع موجود در این راه را بررسی کند.

روش و جامعه پژوهش

روش این پژوهش پیمایشی و از نوع کاربردی است. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه و جامعه آماری پژوهش، اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی هستند. در زمان انجام این پژوهش، اعضای هیئت علمی ۲۷۸ نفر بودند. به دلیل محدودیت جامعه آماری، روش نمونه‌گیری اعمال نشد. پرسشنامه شامل ۴۰ سؤال در سه بخش «مشخصات فردی»، «نیازهای اطلاعاتی» و «امکانات و خدمات کتابخانه» بود. روایی پرسشنامه از طریق روش اعتبار محتوا سنجیده شده بود (صفری‌راد، فاطمه، ۱۳۷۹). به منظور تأیید دوباره این روایی، پرسشنامه در اختیار ۷ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی گذاشته شد و اعتبار پرسشها و صحت آنها تأیید گردید. پایایی این ابزار با استفاده از روش همبستگی درونی (آلفای کرونباخ) $\alpha = 0.37$ به دست آمد. این پرسشنامه میان ۲۷۸ نفر توزیع شد. از این تعداد

۲۰۵ نفر (۷۳/۵٪) پرسشنامه را تکمیل و برگشت دادند، با وجود پیگیریهای مکرر، پاسخ بیشتری از سایر اعضای هیئت علمی دریافت نشد.

پرسشهای اساسی تحقیق

۱. هدف و انگیزه اعضای هیئت علمی از جستجوی اطلاعات چیست؟
۲. اعضای هیئت علمی برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود بیشتر از کدام یک از منابع اطلاعاتی رسمی استفاده می‌کنند؟
۳. اعضای هیئت علمی برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود بیشتر از کدام یک از منابع غیر رسمی استفاده می‌کنند؟
۴. نحوه دستیابی اعضای هیئت علمی به اطلاعات چگونه است و از کدام یک از منابع غیر چاپی استفاده می‌کنند؟
۵. اعضای هیئت علمی در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز خود در اینترنت با چه مشکلاتی روبرو هستند؟
۶. کتابخانه‌ها تا چه حد در تأمین و دستیابی اعضای هیئت علمی به منابع اطلاعاتی مؤثر بوده‌اند؟
۷. آیا میان رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی و متغیرهایی مانند سابقه تدریس مدرک تحصیلی، مرتبه علمی، نوع استخدام، محل اخذ مدرک و جنسیت رابطه‌ای معنادار وجود دارد؟

پیشینه تحقیق

در این بخش، مطالعات انجام شده در داخل و خارج از کشور به ترتیب ارائه می‌شود. در سال ۱۳۵۴ گروه آموزشی کتابداری دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران، روشهایی را که اعضای هیئت علمی دانشگاه تهران برای دستیابی به منابع و مدارک دنبال

می‌کنند مطالعه کرد و دریافت که ۸۲/۱٪ اعضای هیئت علمی به استفاده از کتاب گرایش دارند.^۱

دیانی (۱۳۶۵) تحقیقی با عنوان «روشهای کسب و اشاعه اطلاعات توسط اعضای هیئت علمی دانشکده کشاورزی دانشگاه شهید چمران» انجام داد. بررسی نظرات جامعه مورد تحقیق نشان داد استفاده از کتاب به زبان غیر فارسی بیش از سایر منابع و منابع شخصی بیش از منبع دیگر مورد توجه قرار گرفته است. ۸۰٪ پاسخگویان ناتوانی کتابخانه در تهیه مواد را مانع فوق‌العاده مهم در دستیابی به اطلاعات تلقی می‌کنند.

دیلمقانی (۱۳۷۵) در تحقیقی با عنوان «بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی رشته مهندسی مکانیک و کسب اطلاعات تخصصی در پنج دانشگاه تهران» به این نتایج دست یافت که میان تجربه، مدرک تحصیلی و نوع فعالیت اعضای هیئت علمی و رفتار اطلاع‌یابی آنها، رابطه معنادار وجود دارد.

یافته‌های تحقیق طلاچی (۱۳۷۵) نیز با عنوان «نیازهای اطلاعاتی متخصصان حوزه علوم پزشکی در ایران و جهان» نشان داد استفاده از منابع اطلاعاتی در درجه اول به میزان شناخت و در دسترس بودن منابع بستگی داشته است، و عواملی مانند آشنایی با زبان خارجی، نوع فعالیت آموزشی و پژوهشی، میزان تحصیلات، سابقه و تجربه و انگیزه را در میزان استفاده از منابع اطلاعاتی مؤثر می‌داند.

حیدری (۱۳۷۹) تحقیقی باهدف کشف رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران شاغل در نیروی دریایی سپاه انجام داد. در این تحقیق، انگیزه، هدفها، روشهای دستیابی و موانع و مشکلات و میزان استفاده پژوهشگران از کتابخانه‌های مختلف گزارش شد.

صفری‌راد (۱۳۷۹) در پژوهشی با عنوان «بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز و نقش کتابخانه در تأمین این نیازها» نشان داد انگیزه دانشجویان در مقطع کارشناسی ارشد انجام طرحهای درسی و در مقطع دکتری انجام کارهای پژوهشی است. از میان منابع رسمی کتاب و نشریه‌های ادواری و از میان منابع

.....
۱. مجری طرح نویسن آفرین انصاری، همکاران عباس حری و محمد حسین دثانی.

غیررسمی، مشورت با سایر دانشجویان و ارتباط با پژوهشگران داخل و خارج، اهمیت بیشتری دارد. مهم‌ترین عوامل دسترسی نداشتن به اطلاعات، محدود بودن ساعت کار کتابخانه، محدود بودن امکانات برای دریافت اطلاعات از خارج از کشور و موجود نبودن اطلاعات مورد نیاز در کتابخانه ذکر گردیده است.

بررسی پژوهشهای صورت گرفته در ایران نشان می‌دهد کتاب و نشریه مهمترین منبع کسب اطلاعات محسوب می‌شوند و کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع‌رسانی در تأمین نیازهای اطلاعاتی توانمند نیستند.

در خارج از کشور، بررسی رفتار اطلاع‌یابی با بررسی‌های استفاده از کتابخانه آغاز می‌شود و مطالعه استفاده از کتابخانه به دهه ۱۹۲۰ برمی‌گردد. افزایش حجم متون علمی، به برگزاری کنفرانسی درباره مطالعه در رفتار اطلاع‌یابی در سال ۱۹۴۸ انجامید. این کنفرانس مطالعاتی درباره نحوه استفاده کاربران از اطلاعات و مطالعه رفتار اطلاع‌یابی برگزار شد. ده سال بعد در ۱۹۵۸ کنفرانس بین‌المللی اطلاعات علمی در واشنگتن، مطالعات رفتار اطلاع‌یابی را پیگیری کرد و اولین پژوهش درباره نیازهای اطلاعاتی در سال ۱۹۷۲ در بالتیمور آمریکا آغاز گردید. (ویلسون^۱، ۲۰۰۰، ص ۴۹-۵۱).

«لاین و همکارانش» در سال ۱۹۷۱ نیازهای اطلاعاتی دانشمندان علوم اجتماعی را بررسی کردند. یافته‌ها نشان داد از منابع رسمی اطلاعات بیشتر از منابع دیگر استفاده می‌شود و مهم‌ترین منبع، کتاب و مجله‌های علمی است. از مجراهای غیر رسمی گفتگو با افراد و مشورت با همکاران برای دستیابی به اطلاعات، مفید دانسته شده است.

«بیچتلر و وارد»^۲ (۱۹۸۴) مهم‌ترین روشهای کسب اطلاعات غیر رسمی را ارتباط با همکاران و شرکت در جلسات و همایشها می‌دانند. آنها از نشریه‌های ادواری و کتاب به عنوان مهم‌ترین منابع رسمی اطلاعاتی نام برده‌اند.

«شوهم»^۳ (۱۹۹۸) به مطالعه «نیازها و روشهای دستیابی محققان به اطلاعات و منابع اطلاعاتی» پرداخت. یافته‌های او نشان داد با وجود تغییرات زیاد در فناوریهای اطلاعاتی،

.....
1. Wilson.
2. Bichteler & Ward.
3. Shoham.

الگوهای گردآوری اطلاعات هنوز دستخوش تغییر نشده است. نشریه‌های تخصصی با ۹۲٪ مهمترین ابزار دستیابی به اطلاعات محسوب می‌شود و تک نگاشت‌ها با ۸۵/۴٪ در اولویت دوم قرار دارند.

«واستون و بون» (Waston & Boone) (۱۹۹۴) مقاله‌ای با عنوان «نیازهای اطلاعاتی و علایق محققان علوم انسانی» منتشر کردند. مطالعات آنان نشان داد پژوهشگران علوم انسانی بیشتر از منابع ردیف دوم نظیر نمایه نامه‌ها استفاده می‌کنند و لازم است برای استفاده از پایگاه‌های اطلاعاتی آموزش ببینند.

مهتا و یانگ (Mahta&Young) (۱۹۹۵) در پژوهشی با عنوان «استفاده اعضای هیئت علمی دانشگاه آلاباما از منابع اطلاعاتی الکترونیکی» به بررسی نیازهای اطلاعات علمی و فنی دانشمندان پرداختند. نتایج بررسی آنها نشان داد که ۸۳٪ پاسخگویان منابع موجود در نشریات را یکی از مهمترین منابع اطلاعاتی دانسته‌اند. ۴۹٪ از پایگاه‌های اطلاعاتی و ۴۲٪ از لوح فشرده استفاده می‌کنند.

«سگرن» (Seggem) (۱۹۹۵) به این نتیجه رسید که در میان روشهای رسمی کسب اطلاعات، نشریه‌های ادواری و از روشهای غیر رسمی، بحث در سمینارها و گردهماییهای حرفه‌ای، مهم‌ترین منابع کسب اطلاعات هستند.

«دونالد کیس» (Case) (۲۰۰۰) با بررسی رفتارهای اطلاع‌یابی متخصصان رشته‌های مختلف از جمله پزشکان، پرستاران، مدیران، مهندسان و بسیاری از گروه‌های دیگر، به این نتیجه رسید که در رفتار اطلاع‌یابی این گروه‌ها تفاوت‌هایی دیده می‌شود که ناشی از عوامل شغلی و محیط کاری آنان است.

«هیف سروم» (۲۰۰۳) طی پژوهشی دریافت که بین رفتار اطلاع‌یابی و ابعاد پنجگانه شخصیت - روان رنجوری، برون‌گرایی^۱، صراحت لهجه، رقابت‌جویی (موافقت)^۲، وظیفه‌شناسی (خودآگاهی)^۳ رابطه وجود دارد. شخصیت هر فرد از ترکیب سطوح مختلف

1. Agreeableness.
2. Extraversion.
3. Conscientiousness.

این پنج بُعد به وجود می‌آید. تفاوت‌های شخصیتی بر جستجو در پایگاه‌های اطلاعاتی تأثیر می‌گذارد و عامل مهمی در استفاده و بازیابی اطلاعاتی به شمار می‌آید. کم‌رویی و نداشتن اعتماد به نفس در ابتدا می‌تواند بر نتیجه جستجو اثر منفی داشته باشد.

«پالمر» (Heinstrom) (۲۰۰۵) رفتار اطلاع‌یابی دو گروه از دانشمندان نوآور و سازگار را بررسی کرد و نشان داد الگوی اطلاع‌خواهی این دو گروه برای حل مسئله و تصمیم‌گیری، خلاقیت و نوآوری برعکس یکدیگر است. سازگاران علاقه‌مند به استفاده از نظریه‌ها، خط‌مشی‌ها و پارادایم‌های شناخته شده هستند، در حالی که نوآوران می‌خواهند الگوی خودشان را ایجاد و پارادایم‌های جدید خلق کنند. سازگاران می‌خواهند کارها را به طور شایسته انجام دهند، در حالی که نوآوران می‌خواهند شیوه متفاوت از قبل به کار ببرند. نتایج مطالعات خارجی حاکی از آن است که پژوهشگران خارجی از بین منابع اطلاعاتی نشریات ادواری تخصصی را مهم‌ترین ابزار دستیابی به اطلاعات می‌دانند. ضمن آنکه در پژوهش‌های جدید، منابع الکترونیکی و اینترنت به عنوان یکی از مهم‌ترین منابع کسب اطلاعات محسوب گردیده است.

به طور کلی، از مقایسه بین پژوهش‌های داخلی و خارجی می‌توان چنین استنباط کرد که در داخل ایران کتاب و در خارج از کشور، پژوهشگران از مجله‌های تخصصی برای کسب اطلاعات استفاده می‌کنند. ضمناً گرایش به استفاده از منابع الکترونیکی و اینترنت در سالهای اخیر در پژوهشگران خارجی بسیار بیشتر از پژوهشگران داخلی بوده است. همچنین در پژوهش‌های خارجی رابطه بین رفتار اطلاع‌یابی و عوامل مؤثر بر این رفتار و الگوهای اطلاع‌یابی، بررسی شده است اما در مطالعات و پژوهش‌های داخلی انعکاسی نیافته است.

تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

در این قسمت یافته‌های استخراج شده براساس پرسشنامه‌های دریافتی و پرسش‌های اساسی تحقیق بررسی می‌شود.

- خصوصیات فردی اعضای هیئت علمی دانشگاه رازی چیست؟

بیشترین پاسخ‌دهندگان در دانشکده علوم (۲۳/۹٪) و کمترین آنها در دانشکده دامپزشکی (۲/۴٪) هستند (جدول ۱).

۹٪ جامعه مورد پژوهش را زنان و ۹۱٪ را مردان تشکیل می‌دهند. ۳۲/۲٪ مدرک خود را از خارج از کشور و ۶۳/۹٪ در ایران اخذ نموده‌اند.

- هدف و انگیزه اعضای هیئت علمی از جستجوی اطلاعات چیست؟

اعضای هیأت علمی با توجه به رشته تخصصی، انگیزه و موقعیت شغلی با هدفهای متفاوتی به جستجوی اطلاعات می‌پردازند. مهم‌ترین هدفها و انگیزه‌های اعضای هیئت علمی از جستجوی اطلاعات در جدول ۲ دسته‌بندی شده‌اند. مهم‌ترین هدف اعضای هیئت علمی از جستجوی اطلاعات انجام کارهای پژوهشی (۹۴/۱٪) است، پر کردن اوقات فراغت (۲۰٪) کمترین هدف و انگیزه پاسخ‌دهندگان است. به نظر می‌رسد اهمیت و توجه به امور پژوهش و تحقیق در اولویت قرار دارد و به عنوان مهم‌ترین نیاز افراد جامعه مورد مطالعه است.

در توجه به پژوهش، دو انگیزه ممکن است مؤثر باشد: امتیازهای حاصل از انتشار یافته‌های تحقیق در قالب مقاله‌های علمی برای ارتقا و افزایش بودجه تحقیقات و فراهم آمدن امکان فعالیتهای پژوهش دانشگاه. «افشار زنجانی» (۱۳۶۶)، «نورمحمدی» (۱۳۷۶)، «قیاسی» (۱۳۷۶)، «حیاتی و تصویری قمصری» (۱۳۷۸) نیز به نتایج مشابهی دست یافته‌اند. اما «دیلمقانی» (۱۳۷۵) و «مکی‌زاده» (۱۳۷۶) در پژوهشهای خود شناسایی منابع تخصصی و روزآمد کردن اطلاعات و تدریس را انگیزه اصلی جستجوی اطلاعات عنوان کرده‌اند.

- اعضای هیئت علمی برای رفع نیازهای اطلاعاتی خود از کدام منابع اطلاعاتی

رسمی و غیررسمی استفاده می‌کنند؟

در جدول ۳، مشاهده می‌شود که از میان منابع اطلاعاتی رسمی کسب اطلاعات، به ترتیب اولویت، کتاب و نشریه‌های ادواری بیشتر از منابع رسمی دیگر مورد استفاده قرار می‌گیرد. یکی از دلایل انتخاب کتاب و نشریه‌های ادواری به عنوان مهم‌ترین منابع کسب

اطلاعات، موجود بودن این منابع در کتابخانه‌ها، استفاده آسان، در دسترس بودن و بالا بودن میزان آشنایی با این منابع است. نتایج یافته‌های این پژوهش با یافته‌های «گرکانی» (۱۳۶۶)، «معصومی» (۱۳۷۱)، «شکوری» (۱۳۷۲)، «لیل آبادی» (۱۳۷۲)، «دیلمقانی» (۱۳۷۵)، «قیاسی» (۱۳۷۶)، «مکی زاده تفتی» (۱۳۷۶)، «نورمحمدی» (۱۳۷۶)، «حیاتی» و «قمصری» (۱۳۷۸)، «حیاتی» و «عموقین» (۱۳۸۱)، «شوهام» (۱۹۹۸)، «سگرن» (۱۹۹۵)، «فالستر» (۱۹۹۵) مشابهت دارد.

مندرجات جدول ۳ نشانگر آن است که پاسخگویان از میان منابع غیر رسمی کسب اطلاعات، تجربه‌های شخصی (۸۱/۰۱٪) را مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات غیر رسمی و شرکت در کنفرانسهای خارجی (۳۱/۴٪) را کمترین منبع کسب اطلاعات، عنوان کرده‌اند. اطلاعات جدول نشانگر آن است که امکانات کسب اطلاعات در داخل کشور بیشتر برای پاسخ‌دهندگان فراهم است. طبق اظهارات آنها، در گزینه‌های دیگر بیشترین پاسخ‌دهندگان مدرک تحصیلی خود را در داخل کشور کسب نموده‌اند و برای ارتباط با همکاران داخلی تمایل بیشتری دارند و همکارانی که مدرک تحصیلی خود را از خارج از کشور دریافت نموده‌اند، به کنفرانسهای خارجی و ارتباط با همکاران خارجی خود تمایل دارند. پژوهش «حیاتی» و «قمصری» (۱۳۷۸) نشانگر آن است که منابع غیر رسمی ارتباط با پژوهشگران و حضور در گردهمایی‌ها، مهمترین منابع کسب اطلاعات است. «بیچلر» و «وارد» (Bichteler & Ward) (۱۹۸۹) مهمترین روشهای غیر رسمی کسب اطلاعات را ارتباط با همکاران و شرکت در جلسات و همایش می‌دانند. «سگرن» (۱۹۹۵) و «شوهام» (۱۹۹۸) مشورت با همکاران را مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات عنوان کردند.

به طور کلی، اعضای هیئت علمی از منابع رسمی و غیر رسمی استفاده می‌کنند و به اهمیت آنها آگاه هستند. اما منابع رسمی به دلیل صحت اطلاعات، نبود محدودیت زمانی و مکانی استفاده از آنها، نظام یافته‌تر بودن و در دسترس‌تر بودن، بیشتر مورد استفاده قرار می‌گیرند.

- اعضای هیئت علمی برای کسب اطلاعات از کدام یک از منابع غیر چاپی استفاده

می‌کنند؟

از میان منابع غیر چاپی، اینترنت ۹۶/۶٪، لوح فشرده ۶/۵۶٪ و مواد سمعی و بصری ۵۵/۱۱٪ مورد استفاده است. به نظر می‌رسد اعضای هیئت علمی با نحوه استفاده از فناوریهای جدید اطلاعاتی آشنایی کافی دارند و تمایل به استفاده از اینترنت نزد آنها بالاست. نتایج یافته‌های «لیزینگر و دیگران» (۱۹۹۷) نیز نشان داد ۸۰/۳٪ از پاسخ‌دهندگان از اینترنت استفاده می‌کنند. اما یافته‌های «حیاتی و تصویری» (۱۳۷۹) حاکی از آن است که میزان استفاده از اینترنت کم است. به نظر می‌رسد دلیل اصلی این تفاوت، آشنایی اعضای هیئت علمی در سالهای اخیر با منابع کسب اطلاعات جدید باشد.

- هدف انگیزه اعضای هیئت علمی از جستجوی اطلاعات از اینترنت چیست؟

پاسخ دهندگان مهم‌ترین هدف و انگیزه جستجوی اطلاعات از اینترنت را روزآمد کردن اطلاعات تخصصی (۸۶/۳٪) و تدریس (۸۶/۳٪) عنوان کردند. اعضای هیئت علمی برای تدریس و روزآمد کردن اطلاعات خود بیشتر از گزینه‌های دیگر از اینترنت استفاده می‌کنند و به اهمیت امکانات اینترنت به عنوان یکی از مناسب‌ترین راه‌های دستیابی به آخرین اطلاعات علمی و آموزشی پی برده‌اند. یافته‌های «اخوتی» (۱۳۷۷)، «نوروزی چالکی» (۱۳۷۹)، «لیل آبادی» (۱۳۷۲)، «رضایی» (۱۹۹۷)، «شامو» (Shamo) (۲۰۰۱)، «برادشو» (Bradsho) (۲۰۰۰)، «مهو» (Maho) (۲۰۰۱) نشان داد اکثریت جامعه پژوهشی آنان از اینترنت استفاده می‌کنند و میزان استفاده از اینترنت بالاست.

اما جامعه پژوهشی «ستوده» (۱۳۷۷)، «حیدری» (۱۳۷۷)، «حیاتی» (۱۳۷۸) کمتر تمایل به استفاده از اینترنت و منابع الکترونیکی دارند.

- اعضای هیئت علمی در دستیابی به اطلاعات مورد نیاز خود از اینترنت با چه

مشکلاتی روبرو هستند؟

در بررسی مشکلات استفاده از اینترنت نزد اعضای هیئت علمی مشخص شد که مهم‌ترین مشکل جامعه آماری، سرعت کم شبکه (۷۵/۱٪) است (جدول ۵).

این مشکل در تمامی پژوهش‌های دیگر نیز شناسایی شده است. مثلاً پژوهش «حیاتی و تصویری» (۱۳۷۹)، «یمین فیروز و داورپناه» (۱۳۸۳) نیز نشان داد سرعت پایین انتقال داده، از مشکلات اصلی کاربران است. با توجه به اهمیت این موضوع، دانشگاه‌ها باید با ایجاد بسترهای مناسب و افزایش پهنای باند اینترنت، شرایط را برای استفاده بهینه فراهم نمایند.

- اعضای هیئت علمی از کدام یک از مجراهای اطلاعاتی (کتابخانه) برای تأمین

نیازهای اطلاعاتی تخصصی خود استفاده می‌کنند؟

پاسخ دهندگان محل تأمین نیازهای اطلاعاتی خود را به ترتیب اولویت کتابخانه دانشگاه (۹۵/۱٪)، کتابخانه شخصی (۶۹/۸٪)، سایر کتابخانه‌ها (۴۳/۸٪) کتابخانه مرکزی (۳۸/۵٪) و کتابخانه گروه (۳۱/۷٪) اعلام کردند.

اعضای هیئت علمی به منظور دستیابی به اطلاعات مورد نیاز، به دلیل آسانی دسترسی، ابتدا به کتابخانه دانشگاه مراجعه می‌کنند.

- خدمات و امکانات کتابخانه تا چه میزان نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی را

تأمین می‌کند؟

همان‌طور که در جدول ۷ مشاهده می‌شود، پاسخ دهندگان اطلاع‌رسانی کتابخانه را در دریافت منابع مرجع، منابع کتابشناختی ضعیف (کم) می‌دانند. اما کتابخانه را از نظر منابع کتابشناختی رایانه‌ای، امکانات رایانه‌ای در حد «متوسط» ارزیابی کرده‌اند. همچنین، موجود نبودن منبع اطلاعاتی، محدود بودن ساعت کار، محدود بودن امکانات در دریافت اطلاعات از خارج از کشور، همکاری نکردن کتابداران، آشنا نبودن با منابع تخصصی، دسترسی نداشتن بهنگام به اطلاعات و ناتوانی کتابدار را در بازیابی اطلاعات از عوامل مهم و واحد «زیاد» مؤثر در دست نیافتن به اطلاعات مورد نیاز می‌دانند (جدول ۸).

به نظر می‌رسد با توجه به پاسخها، کتابخانه‌ها مجموعه‌ای مناسب و مطابق با نیازهای اطلاعاتی مراجعان فراهم نکرده و نسبت به آگاهی رسانی به اعضای هیئت علمی نیز مناسب عمل نکرده‌اند.

- آیا میان رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی و متغیرهایی مانند سابقه تدریس، مدرک تحصیلی، مرتبه علمی، نوع استخدام، محل اخذ مدرک و جنسیت رابطه معناداری وجود دارد؟

برای سنجش وجود رابطه میان عواملی مانند سابقه تدریس، مدرک تحصیلی، مرتبه علمی، نوع استخدام، کشور دریافت مدرک با رفتار اطلاع‌یابی، از آزمون مجذور کای استفاده شد. نتایج آزمون میان سابقه تدریس و هدف و انگیزه جستجوی اطلاعات در منابع نشان می‌دهد افراد دارای سابقه بیش از ده سال، نسبت به سایر گروه‌ها بیشتر از منابع برای افزایش کارایی در تدریس استفاده می‌کنند ($P=0/002$). همچنین این افراد به نسبت سایر گروه‌ها در راهنمایی پایان نامه از منابع اطلاعاتی بیشتر استفاده می‌کنند ($P=0/005$). اما در سایر موارد تفاوت معناداری میان سابقه تدریس و هدف و انگیزه جستجوی اطلاعات وجود ندارد.

کسانی که بیش از ده سال سابقه تدریس دارند، بیش از سایر گروه‌ها از پایان نامه استفاده می‌کنند ($P=0/037$). همچنین این افراد بیشتر از کسانی که سابقه تدریس کمتر دارند، از منابع ثبت اختراعات استفاده می‌کنند ($P=0/028$). در سایر موارد، تفاوت معناداری وجود ندارد.

تفاوت معنادار در استفاده از کتاب بین دارندگان مدرک دکتری و سایر مدارک تحصیلی وجود دارد. دارندگان مدرک دکتری بیشتر از سایر موارد کتاب استفاده می‌کنند ($P=0/024$). اما در سایر موارد، تفاوت معنادار وجود ندارد.

افراد دارای مدرک تحصیلی دکتری بیشتر از سایر افراد در کنفرانسهای خارجی شرکت می‌کنند ($P=0/05$)، همچنین تمایل تماس با همکاران خارجی بین کسانی که دارای مدرک دکتری هستند، از سایر افراد بیشتر است ($P=0/01$). در سایر موارد تفاوت معنادار وجود ندارد.

دارندگان مدرک دکتری برای روز آمد کردن اطلاعات بیشتر از سایر افراد از اینترنت استفاده می‌کنند ($P=0/001$). همچنین، این افراد بیشتر از دارندگان سایر مدارک از

اینترنت برای بالا بردن اطلاعات عمومی استفاده می‌کنند ($P=0/05$). در سایر موارد تفاوت معنادار دیده نشد.

مربیان بیشتر از سایر مرتبه‌ها در امر تدریس به جستجوی اطلاعات در منابع می‌پردازند ($P=0/001$). اما در سایر موارد تفاوت معنادار وجود ندارد.

اعضای هیئت علمی پیمانی در راهنمایی پایان نامه بیشتر از اعضای رسمی از اینترنت استفاده می‌کنند ($P=0/05$) ولی در سایر موارد تفاوت معنادار دیده نشد.

افراد پیمانی از در اختیار نبودن امکانات اینترنت در محیط کار خود نسبت به افراد رسمی گلایه دارند. ($P=0/39$). ولی در سایر موارد تفاوت معنادار بین دو گروه دیده نشد.

افرادی که خارج از کشور تحصیل کرده‌اند بیشتر از اعضای هیئت علمی که مدرک خود را در داخل کشور گرفته‌اند، از گزارش تحقیقی استفاده می‌کنند ($P=0/002$). همچنین، دانش‌آموختگان خارج از کشور از منابع ثبت اختراعات بیشتر از دانش‌آموختگان داخل کشور استفاده می‌کنند. اما در بقیه موارد تفاوت معنادار دیده نشد.

دانش‌آموختگان خارج از کشور در کنفرانسهای خارجی بیشتر از دانش‌آموختگان داخل کشور شرکت می‌کنند. اما در بقیه موارد تفاوت معنادار دیده نشد.

میزان استفاده از مجله‌ها در بین مردان بیشتر از زنان است ($P=0/005$). مردان بیشتر از زنان از پایان نامه استفاده می‌کنند ($P=0/008$) اما در سایر موارد تفاوت معنی‌دار وجود ندارد.

نتایج و پیشنهادهای پژوهش

- جامعه مورد بررسی، مهم‌ترین انگیزه و هدف جستجوی اطلاعات را کارهای پژوهشی عنوان کردند. با توجه به اینکه انگیزه جستجوی اطلاعات بر منابع درخواستی تأثیر دارد، کتابخانه‌ها باید نسبت به تهیه مواد و منابع اطلاعاتی متناسب با نیازهای شغلی مراجعان، اقدام کنند.

- جامعه مورد مطالعه از روش رسمی و غیر رسمی برای کسب اطلاعات استفاده می‌کنند. در میان منابع رسمی، کتاب و نشریه‌ها و در میان منابع غیر رسمی، تجارت شخصی اهمیت بیشتری دارند. این نتایج حاکی از آن است که هنوز منابع چاپی جایگاه خود را در بین جوامع دانشگاهی حفظ کرده‌اند. از این رو، کتابخانه‌ها باید نسبت به تهیه و یا افزایش کتابها و نشریه‌های ادواری و دیگر منابع اطلاعاتی، اقدام کنند.

- اعضای هیئت علمی، اینترنت را مهم‌ترین منبع کسب اطلاعات غیر چاپی عنوان کرده‌اند؛ بنابراین، توجه به بهبود کیفیت و کمیت این گونه منابع، ضروری است.

- پژوهش حاضر نشان داد با وجود گذشت چند سال از ورود اینترنت در محیط‌های دانشگاهی، هنوز مهم‌ترین عامل و مشکل دستیابی به اطلاعات، سرعت کم شبکه است که مسئولان دانشگاه باید نسبت به رفع آن اقدام نمایند.

- اعضای هیئت علمی، خدمات کتابخانه را از نظر اطلاع‌رسانی، تأمین نیازهای پژوهشی، شرکت در طرح امانت بین کتابخانه‌ای، تهیه نشریه‌ها، تهیه منابع کتابشناختی چاپی و منابع مرجع در حد کم ارزیابی کرده‌اند. ضروری است مسئولان کتابخانه‌ها نسبت به تهیه جدیدترین نشریه‌های ادواری، تهیه راهنماهای مناسب و تبلیغات لازم درباره کتابخانه، اطلاع‌رسانی درباره تازه‌های کتابخانه، تهیه منابع مرجع مناسب و تجهیز کتابخانه به شبکه‌های اطلاع‌رسانی مناسب برای برطرف نمودن نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی، اقدام نمایند، زیرا ناآشنایی موجب کاهش استفاده از منابع می‌شود.

- اعضای هیئت علمی عواملی مانند محدود بودن ساعت کار کتابخانه، موجود نبودن منابع در کتابخانه، محدود بودن امکانات دریافت اطلاعات از خارج از کشور، همکاری نکردن کتابداران، دسترسی نداشتن بهنگام و ناتوانایی کتابدار را به عنوان عوامل دسترسی دشوار به اطلاعات اعلام کرده‌اند. رفع این موانع از سویی با دانش و از سوی دیگر با سطح انگیزه خدمت‌رسانی کتابداران در ارتباط است.

جدول ۱. توزیع فراوانی خصوصیات فردی اعضای هیئت علمی

۲۳/۹	۴۹	علوم	دانشکده
۲۲/۹	۴۷	فنی و مهندسی	
۱۸	۳۷	کشاورزی	
۱۷/۶	۳۶	ادبیات	
۱۲/۲	۲۵	علوم اجتماعی	
۲/۹	۶	تربیت بدنی	
۲/۴	۵	دامپزشکی	
۸/۸	۱۸	زن	جنسیت
۸۹/۳	۱۸۳	مرد	
۲	۴	بدون پاسخ	
۳۲/۲	۶۶	خارج از ایران	محل اخذ مدرک
۶۳/۹	۱۳۱	ایران	
۳/۹	۸	بدون پاسخ	
۰/۵	۱	لیسانس	مدرک تحصیلی
۲۶/۳	۵۴	فوق لیسانس	
۷۲/۷	۱۴۹	دکتری	
۰/۵	۱	بدون پاسخ	
۷۶/۶	۱۵۷	رسمی	نوع استخدام
۲۳/۴	۴۸	غیر رسمی	
۵/۴	۱۱	مری و مربی آموزشیار	مرتبه علمی
۹۴/۷	۱۹۴	استادیار، دانشیار، استاد	

جدول ۲. توزیع فراوانی اعضای هیئت علمی بر حسب انگیزه و هدف

انگیزه و هدف	تعداد	درصد
انجام کارهای پژوهشی	۱۹۳	۸۴/۱
کسب اطلاعات تخصصی و روز آمد	۱۶۹	۸۲/۴
افزایش کارایی در امر تدریس	۱۶۶	۸۱
ترجمه و تألیف	۸۷	۴۲/۴
انتشار آثار علمی	۱۰۲	۴۹/۸
راهنمایی در تهیه پایان نامه	۴۸	۲۳/۴
پر کردن اوقات فراغت	۴۱	۲۰

جدول ۳. توزیع فراوانی اعضای هیئت علمی بر حسب استفاده از منابع رسمی و غیررسمی

منابع رسمی	تعداد	درصد
کتاب	۱۹۵	۹۵/۱
مجله‌های داخلی علمی پژوهشی	۱۷۲	۸۳/۹
مجله‌های خارجی علمی پژوهشی	۱۶۸	۸۲
پایان نامه‌ها	۶۵	۳۱/۷
مجموعه مقاله‌های گردهمایی‌ها	۷۶	۳۷/۱
گزارشهای تحقیقی	۸۹	۴۳/۴
ثبت اختراعات	۵۳	۲۵/۹
چکیده‌نامه‌ها	۸۹	۴۳/۴
استانداردها	۶۱	۲۹/۸
منابع نقد و بررسی	۵۰	۲۴/۴
شرکت در کنفرانسهای داخلی	۱۴۲	۶۹/۳
شرکت در کنفرانسهای خارجی	۷۱	۳۴/۶
تماس با همکاران داخل	۱۱۸	۵۷/۶
تماس با همکاران خارج	۶۴	۳۱/۲
تجربه‌های شخصی	۱۵۴	۷۵/۱

جدول ۴. توزیع فراوانی هدفهای جستجوی اطلاعات در شبکه اینترنت نزد اعضای هیئت علمی

درصد	تعداد	
۸۶/۳	۱۷۷	روزآمد کردن اطلاعات تخصصی
۶۹/۸	۱۴۳	انجام پروژه‌های تحقیقاتی
۵۰/۷	۱۰۴	ارتباط بامتخصصان
۲۶/۳	۵۴	سرگرمی
۸۶/۳	۱۷۷	ارتقای آموزش و تدریس
۴۷/۳	۹۷	بالا بردن اطلاعات عمومی

جدول ۵. توزیع فراوانی اعضای هیئت علمی بر حسب مشکلات دستیابی به اطلاعات از طریق اینترنت

درصد	تعداد	
۷۵/۱	۱۵۴	سرعت کم شبکه اینترنت
۱۰/۷	۲۲	آشنا نبودن با شیوه‌های اطلاع‌یابی از طریق اینترنت
۰/۵	۱	تسلط کافی نداشتن به زبان انگلیسی
۳۷/۱	۷۶	در اختیار نبودن امکانات لازم در محل کار

جدول ۶. توزیع فراوانی امکانات و خدمات کتابخانه به صورت کلی

درصد	تعداد	
۴/۴	۹	خیلی کم
۲۸/۳	۵۸	کم
۶۶/۸	۱۳۷	متوسط
۰/۵	۱	زیاد
۰	۰	خیلی زیاد
۱۰۰	۲۰۵	جمع

جدول ۷. توزیع فراوانی پاسخگویان بر حسب عوامل موانع دستیابی به اطلاعات

جمع	بدون پاسخ		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم			
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۱۰۰	۲۰۵	۰	۰	۰/۵	۱	۳/۴	۷	۵/۴	۱۱	۲۵/۴	۵۲	۶۵/۴	۱۳۴	آشنایی نداشتن با زبان انگلیسی
۱۰۰	۲۰۵	۰	۰	۲۷/۸	۵۷	۳۵/۱	۷۲	۱۱/۲	۲۳	۱۵/۱	۳۱	۱۰/۷	۲۲	موجود نبودن منبع در کتابخانه
۱۰۰	۲۰۵	۰	۰	۱۷/۱	۳۵	۳۰/۷	۶۳	۲۰	۴۱	۲۳/۴	۴۸	۸/۸	۱۸	محدود بودن ساعت کار کتابخانه
۱۰۰	۲۰۵	۰	۰	۳۷/۱	۷۶	۳۷/۱	۷۶	۹/۸	۲۰	۱۰/۷	۲۲	۵/۴	۱۱	محدود بودن امکانات دریافت اطلاعات از خارج از کشور
۱۰۰	۲۰۵	۰	۰	۱۵/۶	۳۲	۱۸	۳۷	۲۶/۸	۵۵	۲۷/۸	۵۷	۱۱/۷	۲۴	همکاری نکردن کتابداران
۱۰۰	۲۰۵	۰	۰	۱۷/۱	۳۵	۲۸/۲	۵۹	۳۳/۴	۴۸	۲۰	۴۱	۱۰/۷	۲۲	آشنا نبودن با منابع جستجو
۱۰۰	۲۰۵	۰	۰	۳۱/۷	۶۵	۲۶/۳	۵۴	۱۸/۵	۳۸	۲۰/۵	۴۲	۲/۹	۶	آشنایی نبودن با منابع تخصصی
۱۰۰	۲۰۵	۰	۰	۳۵/۱	۷۲	۳۶/۶	۷۵	۱۴/۶	۳۰	۹/۳	۱۹	۴/۴	۹	دسترسی نداشتن بهنگام
۱۰۰	۲۰۵	۰/۵	۰	۲۰/۵	۴۲	۲۳/۴	۴۸	۱۹	۳۹	۱۵/۶	۳۲	۱۱/۷	۲۴	ناتوانی کتابدار

جدول ۸. توزیع فراوانی امکانات خدمات کتابخانه در تأمین نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی

جمع	بدون پاسخ		خیلی زیاد		زیاد		متوسط		کم		خیلی کم			
	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد		
۱۰۰	۲۰۵	۵/۴	۱۱	۱/۵	۳	۱/۵	۲	۱۲/۷	۲۶	۴۲/۹	۸۸	۳۶/۱	۷۴	اطلاع‌رسانی کتابخانه از دریافت منابع جدید
۱۰۰	۲۰۵	۱۴/۶	۳۰	۰	۰	۲۰	۴	۲۳/۹	۴۹	۴۵/۴	۹۳	۱۴/۱	۲۹	تهیه کتاب
۱۰۰	۲۰۵	۱۵/۶	۳۲	۰	۰	۳/۴	۷	۳۱/۷	۶۵	۳۵/۶	۷۳	۱۳/۷	۲۸	تأمین نیازهای پژوهشی
۱۰۰	۲۰۵	۱۱/۲	۲۳	۰/۵	۱	۰/۵	۱	۲۴/۴	۵۰	۳۴/۶	۷۱	۲۸/۸	۵۹	طرح امانت بین کتابخانه‌ای
۱۰۰	۲۰۵	۱۱/۲	۲۳	۰	۰	۰/۵	۱	۲۳/۹	۴۹	۳۹	۸۰	۲۵/۴	۵۲	تهیه نشریات
۱۰۰	۲۰۵	۱۱/۲	۲۳	۰	۰	۴/۹	۱۰	۲۲/۴	۴۶	۴۳/۴	۸۹	۱۸	۳۷	منابع کتابشناختی چاپی
۱۰۰	۲۰۵	۱۱/۷	۲۴	۰	۰	۴/۴	۹	۲۹/۸	۶۱	۳۷/۱	۷۶	۱۶/۱	۳۳	منابع کتابشناختی رایانه‌ای
۱۰۰	۲۰۵	۱/۵	۳	۲/۹	۶	۱۵/۱	۳۱	۲۹/۳	۶۰	۳۷/۱	۷۶	۱۴/۱	۲۹	امکانات رایانه‌ای
۱۰۰	۲۰۵	۰	۰	۰	۲	۱۸/۵	۳۸	۴۲/۴	۸۷	۲۶/۳	۵۴	۱۱/۷	۲۴	ارزیابی کتابخانه در کل ابعاد

منابع

- اسدی گرگانی، فاطمه (۱۳۶۶). «بررسی نحوه دستیابی کارشناسان امور بهزیستی به منابع و مدارک مورد نیاز» پایان نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- افشار زنجانی، ابراهیم (۱۳۶۶). «روشهای کسب اطلاعات تخصصی توسط اعضای هیئت علمی سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران و چگونگی تأثیر اینترنت بر آن». پایان نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- برادران لیلی آبادی، ماه سوری. «بررسی نیازهای اطلاعاتی متخصصان قلب و عروق و ریه در شهرستان تبریز». پایان نامه کارشناسی ارشد اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- تصویری قمصری، فاطمه (۱۳۷۸). «بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران و چگونگی تأثیر اینترنت بر آن». پایان نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شیراز.
- حکیمی، هوشنگ (۱۳۷۶). «مطالعه رفتار اطلاع‌یابی پژوهشگران مرکز تحقیقات منابع طبیعی و امور دام جهاد سازندگی». پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و علوم اطلاع‌رسانی، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه تهران.
- حیاتی، زهیر و فاطمه تصویری قمصری (۱۳۷۸). «بررسی رفتار اطلاع‌یابی اعضای هیئت علمی سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران»، فصلنامه کتاب، ۱۰(۲): ۲۷-۴۲.
- حیاتی، زهیر و جعفر عبادالله عموقین (۱۳۸۱). «نیازهای دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه تبریز به منابع اطلاعات و نقش کتابخانه‌های دانشگاه در تأمین آنها»، فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی، ۵(۲): ۴۱-۶۰.

- خاکپور، علی (۱۳۸۳). «رفتار اطلاع‌یابی دانشجویان کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی»، فصلنامه کتاب، ۱۵(۱): ۸۸-۹۶.
- خوش‌منش، زیبا (۱۳۷۱). «بررسی نیازهای اطلاعاتی متخصصان علوم تغذیه»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- داورپناه، محمدرضا (۱۳۸۶). «ارتباط علمی: نیازهای اطلاعاتی و رفتار اطلاع‌یابی»، تهران: دبیزش.
- _____ (۱۳۸۶). «جستجوی اطلاعات علمی و پژوهشی در منابع چاپی و الکترونیکی»، تهران: دبیزش.
- دانشکده علوم تربیتی دانشگاه تهران (۱۳۵۴). «تحقیق درباره دستیابی اعضای هیئت علمی دانشکده علوم تهران به منابع و مدارک تهران»، دانشکده علوم تربیتی، گروه آموزشی کتابداری.
- دینانی، محمدحسین (۱۳۶۵). «روش‌های کسب و اشاعه اطلاعات علمی توسط اعضای هیئت علمی دانشکده کشاورزی شهید چمران اهواز»، دانشکده شهید چمران، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی گروه کتابداری، طرح تحقیقاتی شماره ۴۲.
- دیلمقانی، میترا (۱۳۷۵). «بررسی رفتار اطلاع‌یابی و اعضای هیئت علمی رشته مهندسی مکانیک در کسب اطلاعات تخصصی در پنج دانشگاه شهر تهران». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری، دانشگاه تربیت مدرس.
- رمضانی، زهرا (۱۳۷۵). «بررسی نیازهای اطلاعاتی اعضای هیئت علمی و دانشجویان تحصیلات تکمیلی رشته‌های حقوق و علوم سیاسی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد دانشگاه آزاد اسلامی.
- شکوری منفرد، هاشم (۱۳۷۲). «بررسی نیازهای اطلاعاتی پرستاران شاغل در دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، شهید بهشتی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم

کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت و اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.

- صفری‌راد، فاطمه (۱۳۷۹). «بررسی نیازهای اطلاعاتی دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه شیراز و نقش کتابخانه‌ها در تأمین این نیازها». پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شیراز.

- طلاچی، هما. (۱۳۷۵) «نیازهای اطلاعاتی متخصصان حوزه علوم پزشکی در ایران و جهان»، فصلنامه کتاب، ۷ (۴)، ص. ۴۳-۵۸.

- گیل، پروین (۱۳۷۲). «بررسی نیازهای اطلاعاتی متخصصان علوم توان بخشی شاغل در دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، شهید بهشتی». پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.

- معصومی، فرناز (۱۳۷۱). «بررسی نیازهای اطلاعاتی متخصصان علوم دارویی و ارائه الگویی مناسب جهت رفع نیازهای آنان»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی، دانشکده مدیریت اطلاع‌رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.

- مکی‌زاده تفتی، بی‌بی فاطمه (۱۳۷۵). «بررسی نیازهای اطلاعاتی استادان تحقیق دانشگاه شیراز». پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شیراز.

- Choo, C.W., Detlon, B., Turnbull, D(2000). "Information seeking on the web-an integrated of browsing and searching." First Monday, 5(2) [online] <http://www.firstmonday.org/issues/issue5-2/choo/index.html>. Retrieved 2003/11/25

- Ellis, D., Cox, D., Hall, K. (1993). "A comparison of the information seeking patterns of researchers in the physical and social science/" Journal of documentation. 49(4): 356-369.

- Ellis, D. (1993). "modeling the Information seeking pattern of academic research". *Library Quarterly*, 63(4): 469-486.

- Folster, M.B. (1989). "A study of the use of information sources by social science research". *Journal of Academic librarianship*. 15(1): 7-11.

- Line, Nan and W.D. Gravey. (1972). "Information and uses" in annual review of information science and technology. (Washington: American society for information society). vol (7): 5-37.

- Meho, L.J.8 Tibbo, R.H. (2003). "Modeling the information seeking behavior of social scientists: Ellis study revisited." *Journal of the American society for information science and technology*, 54(6), 570-587,

- Mehta, Ush; Young, Virginia E. (1995). "use of electronic Information resource: A survey of science and Engineering faculty". *Science and technology libraries*, 15(5), P. 43-54.

- Oak leaf, Megan. (2000). " The Information – Seeking behavior of humanist scholars at Kent state university: A study". [online]. [http://www.winson.msusedu/is-f/library-f/webind2htm \[2000,septamber2\]](http://www.winson.msusedu/is-f/library-f/webind2htm[2000,septamber2]).

- paisley, w. j..(1468). "Information science and Technology". Washington: American society for information science.

- Pettigrew, Karen E. (1996). Modeling the information seeking of professionals". *Library Quarterly* 66(2):161-193.

- Seggern, Marilyn. Von (1995). "Scientists, information and reference services. *Reference librarian* (49-50): 95-104.

- Watson- Boone, R. (1994). "The information needs and habits of humanities scholars" . *Reference Quarterly* 34(2): 202-216.

- U cak, ozan, N. (1998). "Information seeking and Information Behavior of at a Turkishb university". [online] <http://www.ifla.org/iv/ifla64/041-112e.htm>. [accessed 16 Apr 2002]

- Shoham, Snuith. (1998). "scholarly communication: A study of Israeli academic researchers". Journal of librarianship and information science. 30(2): 113-121.

- Woolf, sterver H and Dennis A. Benson. (1989). "The information needs of internists and pediaticions at an academic canter". Bulletin of Medical Library association 77 (oct): 372-380.